

Илијана Р. Чутура¹

Универзитет у Крагујевцу

Факултет педагошких наука, Јагодина

Катедра за филолошке науке²

<https://orcid.org/0000-0002-6815-133>

САДРЖАЈ И ЈЕЗИЧКО-СТИЛСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ВИДЕО-ФОРМАТА СА ТЕМАТИКОМ УЧЕЊА И СТУДИРАЊА У СРБИЈИ

У раду се анализирају садржај и језичко-стилске карактеристике популарних видео-формата намењених подршци при учењу („StudyTok” и „study with me”) пре свега на платформи Тик-ток. Осим општих карактеристика и издвајања типова оваквих формата, даћемо и осврт на најновију продукцију аутора у Србији. У фокусу је специфичан контекст: интензивно распоређена надокнада испитних рокова и недостатак адекватне и временски распоређене надокнаде наставе после вишемесечне блокаде наставног процеса на високошколским установама. Ове околности резултирале су нешто друкчијим обликовањем садржаја и стила ових видео-записа у односу на типичне. Осим тога, региструје се приметно виши ниво културе говора, мање присуство сирових англицизама и жаргонизама, те одсуство вулгаризама. Ово тумачимо самим избором тематике и опредељењем аутора да се баве темом учења, студирања, стицања знања, охрабривања својих колега да истрају у циљевима, те давања савета за успешно учење, чак и из специфичних области и појединих предмета.

Кључне речи: студенти, друштвене мреже и платформе, „StudyTok”, мотивација, култура говора, разговорни стил, друштвени контекст

Уводне напомене

Предмет овог рада јесу изузетно популарни видео-формати на интернет-платформама и друштвеним мрежама чија је сврха подршка учењу током студирања, и то превасходно њихов језички аспект. Њихови креатори су студенти који са другима деле своја искуства или време током којег уче, а део њих свакако тежи томе да креирањем и објављивањем оваквих и других садржаја оствари додатни профит или одређени вид каријере.

Онлајн заједнице повезане учењем и студирањем промениле су се од значајније појаве „StudyTube” креатора на платформи Јутјуб током 2010-их до масовног ширења кратких „StudyTok” видео-клипова на мрежи Тик-ток. И на другим мрежама и платформама ова област је широко заступљена (на пример, на мрежи Пинтерест превасходно у форми фотографија, графикона, постера и сл.). Осим ових

¹ ilijana.cutura@gmail.com

² Истраживање је суфинансирало Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (уговор 451-03-137/2025-03/200140).

формата, у интернационалним оквирима заступљени су и влогови у којима аутори сумирају како су провели дан или недељу и дају одређене савете и смернице који, по њиховом мишљењу, могу помоћи при учењу и студирању, организацији времена и сл. Према анализи популарности једног од ових формата, коју спроводи Јутјуб, број прегледа видеа са „study with me” (SWM – „учите са мном”) у наслову у 2023. години био је преко 520 милиона (<https://blog.youtube/culture-and-trends/study-with-me>). На платформи Тик-ток само у категорији кратких мотивационих видео-снимака има преко 2 милиона јавно доступних клипова (https://www.tiktok.com/tag/studywithme?lang=en&utm_s).

Изузетно високу популарност и широку експанзију оваквих материјала потврђује и постојање водича и блогова о производњи оваквих садржаја („how to”), који се могу уновчити (монетизовати). Они воде кориснике кроз целу продукцију – од избора теме, припреме простора, снимања, додавања музике, техника, уређивања и постављања видео-снимка и неретко нуде готове обрасце (темплејте) за израду видео-материјала.³

Док је „study with me” (SWM) традиционално дуготрајан садржај (може бити унапред снимљен и припремљен или емитован у реалном времену – „livestream”) који не укључује говор креатора садржаја, StudyTok користи кратку форму мотивације и савета. Формат (SWM), присутан на YouTube-у више од деценије, најчешће подразумева дугачке, непрекидне видео-записе који често трају сатима, а у којима креатори снимају себе како уче уживо (у реалном времену). Постали су јако популарни, а напоменућемо да постоје и слични формати за друге активности (чишћење, вежбање и сл.).⁴ У оваквим видео-формама везаним за учење сам креатор садржаја није у првом плану. Видљив је сто, окружење (често прозор изнад стола), материјал (компјутер, таблет, књиге, папири, прибор за писање, шоља с кафе, воће и сл.), а често је време структурисано коришћењем техника расподељивања блокова рада и пауза. Чује се само музика или звук окружења, што јасно упућује на то да гледаоци користе ове формате као мотивацију и компензацију за „колегу” при учењу, да би себи омогућили продуктивнији рад и смањили осећај усамљености.

Форме које су присутне на Тик-току нису само скраћене верзије у односу на Јутјуб садржаје. Они су и суштински и садржајно друкчији. Реч је о брзим саветима, мотивационим клиповима, кратким описима рутине и прегледима дневних активности, као и о кратким клиповима који се заснивају на хумору.

Једна од наших претпоставки, која се у формирању корпуса потврдила, јесте да су у Србији овакви материјали последњих месеци доживели експанзију с обзиром на специфичне околности у нашој земљи. Наиме, после вишемесечног изостанка (блокада) наставних активности на високошколским установама у Србији, и услед интензивних распореда испита како би се надокнадили испитни рокови, број оваквих видеа нагло је порастао. Студенти, у покушају да охрабре и себе и друге, интензивно објављују овакве материјале. Они се, због околности, нужно разликују од материјала

3 В. нпр. <https://lite14.net/blog/2025/01/06/how-to-make-study-with-me-vlogs>; <https://www.flexclip.com/learn/study-with-me-video.html>

4 Први овакви видео-клипови појавили су се у вези са шминкањем и одевањем („get ready with me”), паковањем за путовања („pack with me”); према: <https://www.youtube.com/trends/articles/with-me-interactive/>

сродног тематског профила студената из других окружења.

Корпус и методологија

У истраживању је примењена анализа корпуса комбиновањем анализе садржаја и анализе дискурса, уз компаративно посматрање интернационалних материјала истог типа.

За формирање корпуса коришћени су јавно доступни записи на платформама Тик-ток и Јутјуб који су издвојени претрагом. Примарни корпус чине материјали са Тик-тока на српском језику који су снимили студенти из Србије (који студирају у Републици Србији). С обзиром на описане околности у Србији, приликом формирања корпуса тежили смо да више од половине чини најновији материјал, настао у јулу и августу 2025. године. За компаративни корпус користимо материјале на енглеском језику, који су издвојени помоћу хештегова #studytok, #studywithme, #studywithmeTikTok и сл.). С обзиром на то да видео-материјали „учите са мном” са платформе Јутјуб (као и одређени модел формата на Тик-току) не садрже говор као аудитивну компоненту, ирелевантно нам је било да ли су креатори садржаја студенти који студирају у Републици Србији.

У другом кораку, материјал је класификован с обзиром на кључне карактеристике оваквих видео-клипова, које се иначе издвајају у препорукама за кориснике (в. www.goodnotes.com/blog/study-with-me-youtube-channels): трајање, говор аутора, природа звука (music/ambient/none), усмереност камере (радни сто / аутор+сто / аутор), визуелна естетика. Ове карактеристике биће кратко описане у циљу издвајања доминантних особености материјала који је предмет наше анализе.

У трећем кораку, издвојени су клипови који садрже говор. Фокус истраживања је управо на њима, односно на социолингвистичким, прагматичким и лингвостилистичким аспектима говора аутора.

Када је у питању корпус материјала са платформе Јутјуб, број издвојених видеа је 30. Ограничили смо се на снимке чија је дужина између 120 и 180 минута (иако је велики број снимака који трају дуже, чак и 10–12 сати). У приближно 80% случајева примењена је (најчешће експлицитно поменута или наведена у наслову / опису видеа) *Pomodoro* техника или други тип фрагментације рада. Како смо већ напоменули, већина видео-сесија уопште не садржи говор креатора садржаја или га има у веома малој мери. Интеракција са гледаоцима готово да не постоји осим код сесија које су емитоване у реалном времену („live”) и то у виду могућности коментарисања и кратког дописивања. Аудитивна подлога је најчешће амбијентална музика, природни звуци (киша, улица, птице) или, чешће, њихова синтетичка/стилизована варијанта. У визуелном погледу преовлађује фокус на белешкама, екрану лаптопа и сл. („desk POV”). Јасно је присутна „cozy productive” естетика, што наглашавају медијски текстови и блогови. Овај тип естетике има за циљ комбиновање осећаја удобности и тоpline са окружењем и навикама које подстичу продуктивност и одашиљање поруке „могуће је да ти буде угодно и да будеш продуктиван у исто време”. Стога се формула не односи само на амбијент, већ и на гардеробу, храну и пиће, као и рутине и активности усмерене ка фокусу, организованости и креативности. У нашем корпусу у том смислу присутне су све карактеристике које су иначе наглашене у материјалима и упутствима за њихово креирање: топли тонови, пастелне или боје из природе,

природно осветљење или угодно, неагресивно али јасно, вештачко осветљење, чиста и уредна радна површина и простор уопште, разнобојни, лепо дизајниран материјал за рад (планери, листе задатака, прибор за писање и подвлачење).

Оваква естетика заједничка је и корпусу дугих „учите са мном” видеа на Јутјубу и кратких видео-клипова на Тик-току. Остале карактеристике видео-клипова на платформи Тик-ток диференцирају их у односу на део корпуса са платформе Јутјуб и издвојене су на основу 90 видео-клипова.

Како смо већ напоменули, једна од основних разлика јесте дужина. Тик-ток у овом случају, али и уопште, пласира кратке формате (у нашем корпусу 20–90 секунди). Говор аутора је често присутан јер аутори причају о свом раду и навикама, објашњавају или показују технике учења. У погледу садржаја, ради се о мотивационим клиповима, „триковима” и кратким упутствима који треба да олакшају учење („study hacks”), начинима организације белешки, промовисању апликација које олакшавају учење и креирање радног материјала и сл. Други тип, који смо у мањој мери укључили у корпус, фокусира се на приказ дана у животу студента, куповину материјала за рад или других потрепштина („haul”) и сл.

Резултати и дискусија

Један од основних циљева свих ових формата са темом учења / студирања свакако је мотивација. Осим тога, дугачке видео-сесије на платформи Јутјуб имају функцију компензације социјалне присутности⁵ – гледаоци стичу осећај „заједничког учења” и контроле („virtual co-working”), односно симулира се присуство сарадника. Блог који креира тим платформе Јутјуб сугерише да су овакви материјали намењени корисницима којима учење у групи нарушава концентрацију и одвлачи пажњу, али не могу да одрже концентрацију када су сами (<https://www.youtube.com/trends/articles/with-me-interactive/>). У том смислу овакве сесије се означавају као „comforting” и „calming” (утешне и умирујуће). Према једном истраживању, корисници се изјашњавају да им праћење оваких материјала помаже да избегну пролонгирање и да повећају концентрацију, јер се осећају праћено и подржано (Ibtasar, Heineke, Michaelis 2022). Иста студија наводи, ослањајући се и на претходна истраживања, да коментари у којима се износе циљеви рада и учења и деле сопствене праксе функционишу и као облици саморефлексије, те да могу помоћи у увежбавању метакогнитивних вештина које су корисне за саморегулацију током учења. Осим смањеног притиска који студенти осећају у односу на учење у реалном друштву, регистровано је и да постижу већу тачност (Ren, Raynolds, Rusk 2025). Првобитни индивидуални формат (учење уз гледање неког другог, при чему је *гледање* вероватно сведено на повремене веома кратке секвенце) еволуира у интерактивну заједницу („study with you”), где се гради међусобна подршка и сарадња и ствара се саморегулисана „заједница учења” (Wang, Zhang 2021). Међутим, постоје јасне назнаке да је осећај продуктивности често плацебо-ефекат, али и да може бити секундаран у односу на „токсичну продуктивност” („toxic productivity”) која је у најзаоштренијем виду претерана потреба да човек буде стално заузет и продуктиван, чак и онда када

5 Важност социјалне присутности у онлајн настави истраживана је најинтензивније током и непосредно после пандемије ковида (в. нпр. Turk, Heddy, Danielson 2022).

то није неопходно или када штети психичком и физичком здрављу, константно стварајући осећај кривице и анксиозности кад се не ради ништа „корисно” (Andrews 2022; Crilly 2021; Watts 2021). До сличних ефеката могу довести и кратке форме (код нас заступљене корпусом са платформе Тик-ток), уз, додатно, дистракцију и губљење способности одржавања намере која потиче од брзог смењивања садржаја при гледању кратких клипова (Chiossi et al. 2023). Тиме се, у случају мотивационих клипова за учење, претварају у сопствену супротност. Додаћемо још да је неопходно да студенти корисници оваквих видео-материјала треба да буду свесни тога да је квалитет педагошког садржаја упитан с обзиром на то да су савети лаички и лични (инфлуенсери и аутори оваквих материјала нису стручњаци у области педагогије и психологије).

Савремени видео-клипови студената из Србије на популарним платформама високо су компатибилни у погледу садржаја са интернационалним садржајима исте тематике. Они приказују различите стратегије учења, препоручују апликације, технологију и другу опрему и средства за рад, говоре о креирању амбијента и сл. – дакле, обрађују све важне теме о којима смо говорили у контексту StudyTok видеа уопште. Као сврха „Study with me” видеа такође је препозната социјална компонента и умањење осећања усамљености. Један прилог на Тик-току открива, рекли бисмо, и додатни узрок популарности „Study with me” формата: студенти у њима виде могућност да одвоје дружење од учења, па када уче и са реалним пријатељима, своде могућност дистракције на минимум:

Савет број 2: додатно може да вас мотивише то да учите у пару. Шта желим да кажем? Ја моју другарицу, најбољу другарицу, често позовем на видео-кол и она мене, на WhatsApp-у, ја мутирам видео-кол, она мутира видео-кол, и тако учимо заједно, и то је, наравно, изводљиво уколико сте обе дисциплиноване, уколико се то учење не претвори у у ђаскање и слично. (acimovicivana)

Један значајан сегмент садржаја StudyTok видеа фокусира се на технике и организацију учења, где аутори структурирају своје активности кроз распоред, белешке, визуелне дијаграме и помоћне алате:

Хајде да учимо заједно. Ја кад учим, волим да себи направим угођај, да упалим свеће, пустим себи музику за концентрацију, намиришем собу и томе сличне ствари. Данас учим Облигационо право. Кад год учим, волим да имам испитна питања, као и овај распоред учења који унапред припремим, са данима где заправо обележавам које сам дане прешла односно колико сам страна прешла (Nadica);

Све време сам погрешно користила Chat GPT за учење. Значи, ја сам га раније користила чисто кад видим неки познат појам који сам учила раније, а не могу много тога да се сетим, о њему питам чета да ми нешто исприча о томе да не бих роварила по старим књигама (tea.r01_);

Е овако, физиологија је углавном занимљив предмет ако знате да га учите на одређен начин. У суштини, ја сам прво издвојила овде моје белешке из физиологије. Као што видите, овде има доста више слика и дијаграма него што има текста. И ја мислим да такве белешке треба да буду углавном из физиологије, видите на пример срчани

циклус, ја сам буквално све цртала и писала и објашњења [...] ја сам повезивала са клиником. Е сад, пошто сам ја била у гимназији, то ништа није могло да буде вау (wow) [...]

У други сегмент сврстали смо видео-клипове који се претежно односе на емоционалне и психолошке аспекте учења. У њима аутори говоре о стресу, неуспеху, фрустрацијама и контрапродуктивној бризи, али најчешће са овим аспектом комбинују савете о продуктивности на основу личног искуства, својих стратегија и осећања:

Изађите на те испите, падните једном, двапут, трипут, свеједно је. [...] Знате колико сам ја пута отишла свесно и намерно да паднем неки испит само да бих вратила фокус који сам губила током студирања Живот није Ph-неутралан, дешавају се успони и падови, и мимо студирања живот постоји. (jelena student medicine / donotreadthename);

Морам признати да први сат није био тако тежак јер сам само скупљала информације док сам у другом сату читала, врло продуктивно. (juliuranus).

Иако их је немогуће потпуно поделити у групе јер готово да нема „чистог” видеа у смислу једносмерног садржаја, издвојили смо и групацију у којој доминира хумор, досетка и(ли) игра речима. Ови клипови по правилу су сасвим кратки или се досетка јавља као обрт или поента на крају, често и као натпис у клиповима без говора:

Што дуже вам ноћу гори лампа, биће вам светлија будућност, кажу, осим ако вам држава не гаси светло. (donotreadthename); Ako ne naučim i ispadnem glupa makar da ne budem ružna (натпис на екрану док студенткиња учи са козметичком маском на лицу) (jovanovvska); Ako padnem ispit, bar da su nokti sređeni – multitasking (натпис на екрану док се студенткиња преслишава у купатилу и турпија нокте) (fikasoo).

У језичком погледу, у свим типовима садржаја заступљен је разговорни функционални стил, са изузетком стручне терминологије у објашњавању стратегија учења за специфичне области. Култура говора је на високом нивоу, а у складу са циљем и публиком којој су намењени запажамо умерену употребу колоквијализама, те појединих жаргонизама и англицизама, углавном везаних за технологију: *чет, видео-кол, скроловање, мутирати, о-кеј, чет ци-пи-ти, факс, мултитаскинг*. Важно је напоменути да сама тематика ових видео-клипова намеће одређену дозу озбиљности и култивисаности, те да нема интензивне употребе сирових, очигледних и сирово-очигледних (мешовитих) англицизама какву утврђује Маркељић (2022) у коментарима на платформи Јутјуб. Поштапалице, узречице и понављање одређених лексема особеност су индивидуалног стила појединаца, али не и овог медијског жанра уопште. Издвојили смо два примера ради илустрације. У првом се више пута понавља лексема *заправо* као поштапалица, док је у другом примеру то (десемантизовани и обезличени) глагол *значи*. Други пример, поред тога, илуструје и понављања одређених лексема и склопова (*ваш, план, толико и толико*):

Пратим једног момка на Јутјубу и његов Study with me и помоћу њега *заправо* мерим колико *заправо* времена учим јер нама се чини да учимо много дуже него што *заправо*

учимо – због пауза, због јела, због тоалета, због скроловања или слично, тако да ћете се изненадити колико сте *заправо* времена провели учећи и онда ће вас то додатно мотивисати... (acimovicivana)

Немојте да слушате људе на Тик-току... сем мене [смех] како је то лагано, учимо по 6 сати дневно и све то иде... Не, *значи*, ако вам је тешко – тешко је. Направите добар *план*. И нека то буде само ваш *план*. *Значи* не *план* од другарице, не *план* од друга, партнера, и тако даље, *значи* ваш *план*, ваш дневни *план*, недељни *план*, месечни *план*. *Значи* ако вам је циљ да дате *толико и толико* испита, ако су *толико и толико* захтевни, морате да знате колико је вама времена потребно и колико вама просто треутно цела ова ситуација одговара и када вам је најбоља концентрација [...] *Значи* пратите само себе [...] *Значи* некеме ће требати 6 сати учења дневно, а неко може да учи, ето, 2 до 3 сата дневно, не може више, и то је потпуно о-кеј. *Значи* направите ваш *план*, на пример ваше циљеве [...] (PsihoVisnja).

Иако се могу подвести под „физиолошко-психолошки” и модално-експресивни критеријум издвајања и основ употребе (Бадурин, Матешкић 2013), оваква понављања и поштапалице тумачимо пре свега говорним навикама аутора којих нису ни свесни.

Једна од карактеристичних стратегија обликовања говора у циљу истицања важних елемената, уношења динамике и приближавања усменој, дијалошкој комуникацији јесте употреба хипофоре. Такође, присутна су – према нашим увидима у мањој мери – и реторска питања (у нашем трећем примеру као део исказивања чуђења и стратегије персуазивности):

Ја треба да учим неки свој предмет који уопште није тежак, али се осећам као да је најтежи на свету. Зашто? Зато што просто, пажња ми је доста ослабила, треба ми мало више да се уоодам, треба мало да вежбао сам фокус и учење јер учење је вежба и неке технике учења које нисам ни сањала да ће ми требати, а сад су неопходне. (PsihoVisnja);

Савет број 3 јесте да никако не учите много, много сати за редом. Зашто? Зато што ваш мозак то не може да поднесе (acimovicivana);

Да ли је могуће да још увек нисте испробали Chat GPT на овај начин? (Dunja).

У односу на интернационалне StudyTok садржаје, и у односу на групе клипова које смо приказали, а који имају садржај типичан за StudyTok форме, видео-клипови који су настали протеклих месци у Србији имају одређене диференцијалне карактеристике. Студенти у Србији сада се налазе пред неуобичајено великим изазовом: треба да покушају да за кратко време надокнаде испитне рокове и положи испите из предмета чија је настава практично у потпуности изостала у другом семестру академске 2024/25. године. Надокнада наставе била је убрзана, у великој мери скраћена, на многим факултетима сводила се на постављање материјала на Мудл или сличне платформе. Није нам познато на који начин и у којој мери је настава заиста надомештена, али, судећи по времену које је преостало за надокнаду наставе и одржавање испита, претпостављамо да је велики део садржаја остао потпуно

необрађен у односу на академске године у којима је настава текла регуларно или чак у онлајн формату (у време пандемије). Управо један студент медицине издваја један свој видео на платформи Тик-ток како би објаснио да су све клиничке вежбе надокнађене у пуном обиму: „Генерација студената у блокади није генерација онлајн доктора” (vuk).

Прва карактеристика која се примећује у смислу лоцирања видео-клипова у овај период јесте експлицирање ситуационог оквира. У неким видео-клиповима то су само визуелне назнаке, на пример цегер који ауторка носи са наштампаним текстом „Машинци против машинерије” (што је један од најпопуларнијих транспарената на протестима), препознатљиви беџеви, транспаренти на факултету и сл.⁶ Натписи преко видео-материјала су такође заступљени („Predispitni maraton 5. deo Vlog skupljanje potpisa, kolokvijum, preslišavanje”; „Кад видим распоред испита после блокаде факултета”), а неки од њих могу се интерпретирати и као сигнали да је изузетно напорно припремити поједине испите без директног осврта на ситуацију („Ljudi vas omiljeni tiktoker nije umro samo nemam vremena da disem od anatomije”).

Експлицирање тренутних околности у Србији присутно је у уводним сегментима видео-клипова, и то са функцијом исказивања разумевања, емпатије и подршке гледаоцима, уз мотивациони део да је свима подједнако тешко, али да је могуће, уз добру организацију и додатне напоре, постићи жељене резултате:

И поново су почеле обавезе на факсу, овде видите мене и Нађу како пијемо кафу након завршеног колоквијума, после тога смо отишле по потпис из Прве помоћи и отишле код мене да се преслишавамо Физиологију. Након тога сам спремила ручак, скувала кафицу након неког времена и уследило је преслишавање, што ћете управо чути [следи убрзани, али разумљив снимак преслишавања наглас] (nadje);

Добродошли у мој студентски стан где покушавам да се сетим како је то радити нешто за факс и седети за столицом дуже од три и по минуте. Е сад, ја сам особа која обожава рутине и организовање, али у овако ванредној ситуацији мислим да сви покушавамо да пливамо у води и преживимо нове информације из дана у дан. Када сам тек почела да се присећам које предмете уопште имам, схватила сам да имам мноооого испита за положити [...] Дођите са мном [...] (juliuranus);

Мислим да само ми студенти знамо колико је тренутно тешко и напорно полагати испите. Гомила предмета, а испитни рокови један за другим са кратким размаком између. Један рок се још није завршио, а већ почиње пријава за следећи. Заиста не знам како сам успела да положим седам испита у месец дана, односно три испитна рока. За мене је ово био најстреснији период студирања. (jelena amidžić);

6 Код аутора који се, између осталог, фокусирају на стицање и задржавање што шире публике видљиво је веома пажљиво, минимално и без коментарисања, али ипак повремено присутно, приказивање оваквих елемената друштвеног контекста. Они су по правилу (што видимо прегледом њихових профила) инфлуенсери који се баве и суптилним рекламирањем одређених производа и одржавањем веза са спонзорским компанијама. Тако можемо говорити и о једној суптилној, индиректној и прикривеној врсти рекламирања, што су карактеристике новијих рекламних спотова уопште (в. Јањић 2025).

Да ли је и ваш факс натерао вас да кренете на прерани и непланирани бук? (Тијана Ровић).

У наведеним примерима препознају се различити слојеви језичког обликовања студентског искуства. Функционални стил је разговорни (што овај медиј и подразумева), заступљена је колоквијална лексика која доприноси аутентичности и блискости са публиком. Жаргонизми, као и у претходном типу, нису чести и углавном су то форме настале редукцијом: *комп*, *фон*, *факс*. Поштапанице се употребљавају у готово неприметној мери с обзиром на то да је реч о обрађеним материјалима (углавном су то глаголи *значи*, *мислим*, те десемантизовано *на пример*). Приметно је емфатичко продужење вокала, посебно финалног (*значииииии*, *мноооого*). Дискурс је структуриран као лични наратив или дневнички запис, редовно је у *ја*-форми, што је природно у овом жанру и медију, са честим обраћањем у другом лицу множине („Дођите са мном”, „Да ли је и ваш факс...”). Овакво обраћање, инклузивно *ми* и само обликовање текста доприносе утиску изградње солидарности и заједничког идентитета кроз емотивно дељење искуства. Томе доприносе и други сингнали блискости као што су хумор и аутоиронија. Аутори не своде свој наратив на извештавање о сопственим академским обавезама. У ситуацији која је потпуно изнимна, креатори videa упућују на препознавање у оквиру исте заједнице („само ми студенти знамо...”; „сви покушавамо да пливамо... и преживимо...”).

У својим видео-записима студенти често користе специфичне аудио-клипове и визуелне елементе како би на хумористичан и аутентичан начин приказали процес учења и академске изазове. Један тип видео-записа који, типично, приказују студента у његовом радном окружењу, окруженог књигама и белешкама, праћен је аудио-сегментима апсурдних исказа личности заступљених у медијима, особа чије су изјаве у неком другом контексту стекле широку популарност, реплика из филмова, серија и хумористичких емисија („Шта сте уопште пријавили сада у октобарском? – Четрдесет два испита и себе полицији”; „Какву кафу пијеш? – Само да није слана.”). Овакве изјаве и секвенце саме по себи најчешће нису повезане са академским контекстом, али их студенти контекстуализују кроз визуелни садржај или текстуалне натписе (на пример, „POV: Faks spaja 6 rokova do kraja leta”; „POV: Na ispitu posle pola godine blokade” или „Svaki student medicine ovog leta” уз тонски запис изјаве Александра Вучића који говори о томе како не иде на одмор:

Ја сам шокиран чињеницом да многи у држави, или да мало ко у држави, или нико није отказао своја путовања на море и на све друго и баш их брига што виде да ја не идем. И баш их брига што виде да немам слободног дана;

Мене нико и не пита да ли идем на одмор пошто знате да не идем. Јесам ли био на мору – нисам. Хоћу ли да идем на море – нећу.

Овакве комбинације стварају ефекат ироничног хумора⁷ и аутентичног „гласа

7 На овај начин клипови добијају додатни карактер политичког вица. Мишић Илић (2021) утврђује да је мања група политичара у Србији предмет вицева (у којима хумор почива на исмевању или разоткривању), што је и природно јер исти политичари веома дуго обављају највише функције. Вицеви о А. Вучићу, како Мишић Илић утврђује, критикују, између осталог, и његово преувеличавање сопствених заслуга, што се у нашим примерима очитује као преувеличавање сопственог одрицања.

студента” који се бори са преоптерећеношћу, али и са отворено непријатељским изјавама појединих учесника у јавном животу. Поред тога, посредно је исказана и критика медијског окружења и друштвених феномена самим избором изјава које налазе простора у нашим медијима иако су апсурдне, противречне, опскурне или, једноставно, супротне основним научним чињеницама. Тиме видео-клипови на Тик-току бивају модификовани: њихов фокус је и даље на проблемима везаним за студирање, али функционишу и као врста снажног социокултурног коменара.

Прво што су нам узели, узели су нам Египат, и то је жалосно. То је једна погубна чињеница за српски народ (видео: студенткиња слаже једну у другу картонске чаше од попијене кафе, што сугерише дуго претходно учење, а све прати натпис: „POV: spremaš tri ispita istovremeno”);

Видите, сви људи који имају тај нос који је овде поломљен онако, како ја зовем то, квака, као брава, они су ген Атлантиде. Ми сви носимо обележје својих предака у свом лику. (stasha) (натпис: „Kako zvučim sama sebi dok učim genetiku”).

Видео-клипови разматраног типа реализују се углавном на два начина: аудио-запис спаја се са садржински друкчијим видео-снимком (аутор ради нешто друго) или аутор опонаша туђи говор који се чује артикулационим покретима, мимиком и гестикулацијом (популарни „lip sync” – скраћено од синтагме „lip synchronization”).

Приметна је и интеграција свакодневних садржаја, односно појачано увођење сцена из „обичног” живота (одлазак на тренинг, одлазак на кафу, припрема obroka, облачење, учење на мору), што додатно наглашава контраст између академских притисака и потребе за одржавањем свакодневне нормалности, односно сутерисање да из свакодневице не треба елиминисати садржаје који доприносе физичкој, психолошкој и емоционалној добробити младе особе. Одређеним фрагментима, који су заступљени у невеликој мери у овом типу видеа, студенти се позиционирају и као критички коментатори ширег стања и друштвеног контекста (нпр. „шетам по Београду који је у распаду”, што је у односу на целину видеа мимогредна и неелаборирана напомена, праћена сликом). У погледу лексике, доминира уобичајена терминологија везана за студирање (*испит, рок, колоквијум, вежбе, резултати*), а јављају се и речи и изрази који припадају домену свакодневице и „лајфстајл” дискурса (*кафица, аутфит, тренинг, шетња, ужина, ручак, хидратација, хол*), чиме се гради тон интимнијег блогерског садржаја у оквиру академске теме. Овакви клипови нису линеарни извештаји о методама и техникама учења, већ се текст обликује најчешће као „дневни влог”; како се смењују типови активности, тако се и сам наративни ток преноси у другу сферу, а организација текста прати темпоралну линију уз адвербијалне маркере редоследа или доба дана. Аутори превасходно говоре о својим осећањима (углавном су присутне лексеме и изрази „тешко је”, „стрес”, „покушавам”, „трудим се”, „не успевам”). Исказивање солидарности доминира у неким од оваквих видео-клипова. Шаљу се директне поруке охрабрења и добре жеље свим гледаоцима. Овакав хибридни жанр креће се између личног дневника, коментарисања стварности и извештавања о академским обавезама:

Данас вам показујем како то изгледа један мој дан када имам испит. Испит је био у 1, тако да сам имала времена да обновим све [видео: свеска са белешкама], једем, попијем кафицу, спреим се натенане. Сада можете да видите мој аутфит [снима себе у огледалу]. Уместо да одморим мало, ја се шетам по Београду који је у распаду [кратак снимак улице]. (Andrea);

Један испитни рок и 6 испита, цео први семестар. Значи да ли ми је ово била паметна одлука? Апсолутно неее.... Успела сам да положим цео први семестар у мање од две недеље. Било је јако стресно, искрено.... Овај осећај среће и олакшања кад сам завршила први семестар је стварно неописив. Живели! (jovanovska);

Иако сам особа која се увек више водила мотивацијом и осећајем, трудим се да на неки начин одржим и дисциплину. Морам признати да сам се током блокада поприлично одморила од факултета и мислим да је то разлог зашто ми је сада много лакше да учим. И некако сам се надала да ће то мало дуже потрајати. Међутим, прошао је само један испитни рок и мени је већ постало јако тешко да се натерам да учим. Када ми наиђе овакав период, углавном одлажем обавезе иако знам да то није добро и да ћу се касније кајати и искрено, јако ми је тешко да се изборим сама са собом у оваквим тренуцима. (tea.r01_);

На крају, желим свима који такође полажу испите да кажем да нису сами. Труд ће се исплатити, а овај период ће проћи. Срећно са учењем, верујте у себе и не одустајте никада. (jelena amidžić).

Комбиновање свакодневних садржаја и садржаја о учењу, уз присуство емоционално-психолошког осврта сведочи и о саморефлексивном препознавању сопствених потреба, али и о стручном профилу и стручној припремљености студената који израђују видео-клипове (медицинске науке, психологија). Евидентна је свест о преоптерећености студентске заједнице у Србији у сваком погледу у последњих безмало десет месеци, посебно у погледу великог терета одговорности и психолошких притисака, али и намера да и у овим околностима одрже индивидуалну психолошку стабилност. У датим, турбулентним околностима у Републици Србији, студенти се јасно дистанцирају и од наметнутих стандарда продуктивности и „токсичне продуктивности” којима не могу да се одупру млади у далеко стабилнијим и „мирнијим” окружењима. Навешћемо два примера који ово илуструју и доносе предлог за постизање равнотеже увођењем активности које нису академске и индивидуализацијом (прилагођавањем различитих метода и планова својим потребама):

Савет број 3 јесте да никако не учите много, много сати за редом. Зашто? Зато што ваш мозак то не може да поднесе, него ако сте на пример учили четири сата са паузама између, изађите сат времена, *прошетајте пса, идите у теретану, идите на кафу, одгледајте серију, одставајте, шта год, једноставно немојте бити превише строги према себи. Јер на крају крајева, битан је квалитет, а не квантитет.* (asimovicivana);

Значи направите ваш план, на пример ваше циљеве, и немојте да заборавите да *одморите*, да направите план који подржава и тај део за вас, *да имате неки хоби, да*

попијете кафу, да одете на блокаде и тако даље. (PsihoVisnja)

Закључак

Формат „study with me” представља значајну дигиталну праксу која реинтерпретира колективно учење: дуги видео-записи нуде виртуелно „друштво” при учењу, мотивацију и контролу времена. StudyTok формати садрже првенствено брзе, мотивационе и практичне савете. У литератури и пракси је утврђено да постоје и важни ризици везани за кориснике ових формата. Најновији видео-формати са тематиком учења и студирања у Србији показују одређене специфичне карактеристике, односно нису остали без утицаја сасвим изузетних друштвено-политичких околности. Студенти, користећи углавном кратке форме, изграђују нови жанровски облик који спаја елементе личног дневника, мотивационог говора и социокултурног коментара. Језичко-стилске карактеристике припадају разговорном функционалном стилу, приближавају се спонтаном говору, али задржавају висок ниво културе говора. Ово можемо приписати тематици, опредељењу и интересовањима самих аутора, те се уочава да се у том смислу говор у нашем корпусу разликује од говора популарних јутјубера који одликује низак ниво говорне културе, кршење стандарднојезичке норме и „сиромаштво језичког изрази” (Новаковић 2018: 581).

За разлику од сродне интернационалне продукције, у овим форматима које креирају студенти у Србији видљиво је да током 2025. године аутори нису само „ученици у кадру” који се суочавају са редовним академским обавезама, већ и активни актери друштвено-политичких околности које утичу на њихов свакодневни живот. Вишемесечне блокаде факултета и интензивни испитни рокови током лета створили су ситуацију која захтева не само академску спремност, већ и изузетну организациону и психолошку флексибилност. Показујући како комбинују учење са свакодневним обавезама и реаговањем на друштвене околности, аутори анализираних садржаја граде аутентичан и емпатичан наратив, често обојен хумором. Таква интеграција контекста нема паралелу у већини примера из других средина, где студенти углавном снимају само академске активности или рутине у контролисаним условима. На тај начин, StudyTok и SWM формати у Србији постају више од мотивационих или продуктивних алата – они одражавају стварност младих људи у специфичним социокултурним околностима.

Литература

- Badurina, Lada; Matešić, Mihaela (2013). Poštapalice pod povećalom: o jednoj posebnoj vrsti diskursnih oznaka. U: Amira Turbić-Hadžagić (ur.). Tuzla. *Grad na zrnu soli*. Tuzla: JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa Tuzlanskog kantona, 9–24.
- Chiossi, Francesco; Haliburton, Luke; Ou, Changkun; Butz, Andreas; Schmidt, Albrecht (2023). Short-Form Videos Degrade Our Capacity to Retain Intentions: Effect of Context Switching On Prospective Memory. U: Albrecht Schmidt, Kaisa Väänänen (eds.). *Proceedings of the 2023 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*. New York: Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2302.03714>
- Ibtasar, Rabia; Heineke, Cecilia; Michaelis, Joseph (2022). “With You I’ll Be Able to Actually Learn

- Everything”: Exploring Learner Experiences With a ‘Study With Me’ Video. Proceedings of ICLS 2022. *International Society of the Learning Sciences*. <https://repository.isls.org/handle/1/8698>
- Јањић, Марина (2025). Стилематичност и стилогеност језичких јединица у рекламним порукама. У: В. Ђорђевић и др. (ур.). *Српски јавни дискурс*. Београд: Институт за српски језик, 59–69. https://doi.org/10.18485/isj_pdrs_sjd.2025.ch4
- Маркељић, Сања (2022). О обличкој реализацији лексичких англицизама у српском језику у коментарима на друштвеној мрежи Јутјуб. *Узданица XIX/2*, 39–54. <https://doi.org/10.46793/Uzdanica19.2.039M>
- Мишић Илић, Биљана (2021). Слика и (не)прилика: политички вицеви као огледало српског друштва у 21. веку. *Годишњак за српски језик* 19, 127–143. <https://doi.org/10.46630/gsrj.19.2021.12>
- Новаковић, Александар (2018). Јутјубери и њихов утицај на говорно понашање ученика. *Philologia Mediana* 10, 571–588.
- Ren, Ning; Raynolds, Barry Lee; Rusk, Brian (2025). Virtual companionship or flesh and blood: The effects of study-with-me (SWM) videos on learners’ intrinsic motivation, perceived pressure, and performance. *Computers & Education*, 228. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2025.105243>
- Turk, Murat; Heddy, Benjamin; Danielson, Robert (2022). Teaching and social presences supporting basic needs satisfaction in online learning environments: How can presences and basic needs happily meet online? *Computers & Education*, 180. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2022.104432>
- Wang, Ge; Zhang, Yanxiang (2021). From “study with me” to study with you: how activities of Study With Me livestream on Bilibili facilitate SRL community. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2108.00637>

Извори

- Andrews, Sammy (2022). StudyTube Promotes Toxic Productivity and Most Students Cannot Keep Up. Redbrick. Доступно на: <https://www.redbrick.me/studytube-promotes-toxic-productivity-and-most-students-cannot-keep-up/> (посећено 14. 8. 2025).
- Crilly, Eileanor (2021). The Dark Side of StudyTube. Trill Mag. Доступно на: <https://www.trillmag.com/life/social-media/the-dark-side-of-studytube/> (посећено 14. 8. 2025).
- Watts, Emma (2021). StudyTubers May Be More Harmful Than Helpful for College Students. Study Breaks. Доступно на: <https://studybreaks.com/tvfilm/studytubers-can-be-harmful/> (посећено 20. 8. 2025).

Ilijana R. Čutura

CONTENT AND LINGUISTIC-STYLISTIC CHARACTERISTICS OF VIDEO FORMATS ON LEARNING AND STUDYING IN SERBIA

Summary

This paper analyzes the content and linguistic-stylistic features of popular video formats intended to support learning (“StudyTok” and “study with me”), primarily on the TikTok platform. In addition to outlining the general characteristics and identifying the types of such formats, we also provide an overview of the latest productions by creators in Serbia. The focus is on a specific

context: the tightly scheduled rescheduling of exam periods and the lack of adequate, evenly distributed compensation for classes after the months-long suspension of the teaching process at higher education institutions. These circumstances have resulted in somewhat different shaping of the content and style of these videos compared to typical ones. Moreover, there is a noticeably higher level of speech culture, less presence of raw anglicisms and slang, as well as an absence of vulgarisms in comparison to other video-materials on social networks. We interpret this as a consequence of the very choice of topic and the authors' orientation toward learning, studying, acquiring knowledge, encouraging their peers to persevere in their goals, and providing advice for successful studying, even within specific fields and study courses.

Key words: students, social networks and platforms, "StudyTok," motivation, speech culture, conversational style, social context.